

LIETUVOS RESPUBLIKOS
BIUDŽETO SANDAROS ĮSTATYMO NR. I-430 PAKEITIMO IR SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ
PAKEITIMO PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo Nr. I-430 pakeitimo įstatymo projektas (toliau – BSĮ pakeitimo projektas) parengtas atsižvelgiant į Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 10.2.4 papunktyje nurodytą veiksmą „Sukurti ir įgyvendinti vidutinės trukmės biudžeto (VTB) taisykles“ ir Europos Sąjungos Tarybos 2021 m. liepos 28 d. sprendimu patvirtinto Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“ 6-ojo komponento „Veiksmingas viešasis sektorius ir prielaidos atsitiesti po pandemijos“ 3 reformos „Nacionalinio biudžeto ilgalaikis tvarumas ir skaidrumas“ 1 papriemonę „Biudžeto sistemos tobulinimai“, kurios pasiekimui užtikrinti Lietuva įsipareigojo **parengti ir patvirtinti vidutinės trukmės biudžeto formavimo ir valdymo taisykles, kurių pagrindu būtų parengtas ir kartu su metiniais biudžeto rodikliais pateiktas Lietuvos Respublikos Seimui tvirtinti pirmasis 2025–2027 metų vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto projektas.**

Kartu su BSĮ pakeitimo projektu teikiami Lietuvos Respublikos valstybės socialinių fondų biudžetų sandaros įstatymo Nr. IX-547 3, 4 ir 10 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – VSFĮ pakeitimo projektas), Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 14 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – SDĮ pakeitimo projektas), Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 15, 35, 61 ir 66 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – VSI pakeitimo projektas) ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 186 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – ANK pakeitimo projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai), kuriuose atlikti patikslinimai, susiję su vidutinės trukmės – 3 biudžetinių metų – konsoliduotojo valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų, valstybės socialinių fondų biudžetų ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto rodiklių nustatymu ir valdymu.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerija (Finansų ministerijos Viešųjų finansų sistemos valdymo grupės (vadovė Asta Butrimė, tel. (8 5) 239 0090, el. p. asta.butrime@finmin.lt) patarėja Aušra Kolpakovienė, tel. (8 5) 239 0078, el. p. ausra.kolpakoviene@finmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu rengiami ir tvirtinami vienų biudžetinių metų finansiniai rodikliai:

- Vyriausybė teikia Seimui tvirtinti vienų biudžetinių metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą, vienų biudžetinių metų Valstybinio socialinio draudimo fondo finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą ir vienų biudžetinių metų Privalomojo sveikatos draudimo fondo įstatymo projektą;
- savivaldybių tarybos tvirtina vienų metų savivaldybių biudžetus.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymu, Vyriausybė, teikdama Seimui Lietuvos Respublikos tam tikrų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo (toliau – tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymas) projektą, kartu Seimui pateikia ir Seimo nutarimo dėl tam tikrų 3 biudžetinių metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos planuojamų rodiklių patvirtinimo projektą. Šiuo nutarimu patvirtinti 3 biudžetinių metų konsoliduotos visumos planuojami rodikliai peržiūrimi ir keičiami kartu su kiekvienų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių

patvirtinimo įstatymo projektu ir Seimui teikiami paaiškinimai dėl šių konsoliduotos visumos planuojamų rodiklių nukrypimo nuo ankstesniais metais patvirtintų rodiklių. Pažymėtina, kad teisės aktuose nėra nustatyta aiškių sąlygų, dėl kurių gali būti peržiūrimi ir prireikus tikslinami ankstesniais metais patvirtinti 3 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos planuojami rodikliai, taip pat neapibrėžta galimų pokyčių apimtis. Susidaro situacija, kad patvirtinti rodikliai peržiūrimi ir iš esmės keičiami kasmet (tam tikrais atvejais patvirtinti konsoliduotos visumos planuojami rodikliai keitėsi iki 20 proc.), todėl 3 metų rodikliai yra tik indikatyvūs. Esamas aiškių vidutinės trukmės biudžeto sudarymo ir valdymo taisyklių trūkumas yra pagrindinė silpnos vidutinės trukmės biudžeto sistemos priežastis.

Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatyme ir jį detalizuojančioje Strateginio valdymo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Strateginio valdymo metodikos patvirtinimo“, nustatoma, kad valstybės biudžeto asignavimų valdytojai ir savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojai rengia 3 metų trukmės planavimo dokumentus – strateginius veiklos planus, kuriuose 3 biudžetiniams metams suplanuoja asignavimus ir kitas lėšas nacionalinėse plėtros programose numatytoms pažangos priemonėms ir (arba) strateginiuose veiklos planuose numatytoms tęstinės veiklos priemonėms įgyvendinti. Šiuo reglamentavimu sukurtos prielaidos valstybės biudžeto asignavimų valdytojams ir savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojams asignavimus ir kitas lėšas planuoti 3 biudžetiniams metams. Tačiau pažymėtina, kad antrųjų ir trečiųjų biudžetinių metų asignavimai ir kitos lėšos strateginiuose veiklos planuose neretai suplanuojami nevertinant realaus antrųjų ir trečiųjų biudžetinių metų asignavimų poreikio, labiausiai orientuojantis į pirmuosius biudžetinius metus. Pasitarimuose tarp Ministro Pirmininko, finansų ministro ir atitinkamo ministro dėl tam tikrais biudžetiniais metais planuojamų asignavimų ir siekiamų rezultatų daugiausia dėmesio taip pat skiriama vieniems biudžetiniams metams.

Šiuo metu, atsižvelgiant į Biudžeto sandaros įstatymo nuostatas, metų pabaigoje likusius nepanaudotus asignavimus reikia grąžinti į atitinkamą biudžetą iki sausio 10 dienos. Ši nuostata itin apsunkina pažangos priemonių įgyvendinimą ir prisiimtų sutartinių įsipareigojimų, finansuojamų tęstinės veiklos lėšomis, vykdymą. Taip pat esamas reguliavimas sukuria neigiamas paskatas asignavimų valdytojams padidinti planuojamų asignavimų poreikį kiekvieniems 3 biudžetiniams metams, taip apsidraudžiant, kad jei lėšos bus nepanaudotos pirmaisiais biudžetiniais metais ir tektų jas grąžinti, tai antrųjų metų biudžete jos būtų pakartotinai suplanuotos.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūlomos Įstatymų projektų nuostatos:

1. Siekiant įtvirtinti vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto (kurį sudaro valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų visumos, valstybės socialinių fondų biudžetų ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto pajamos ir asignavimai) sudarymą ir tvirtinimą įstatymu, BSĮ pakeitimo projektas papildomas nauju skyriumi „Vidutinės trukmės konsoliduotasis biudžetas“, kuriame siūloma nustatyti:

1.1. ***vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto rodiklius ir jų nustatymo tvarką.*** Vidutinės trukmės – 3 biudžetinių metų – konsoliduotojo biudžeto rodiklius sudaro kiekvienų 3 biudžetinių metų agreguotos konsoliduotųjų biudžetų pajamos, agreguotas asignavimų limitas, kiekvienam konsoliduotajam biudžetui paskirstytos agreguoto asignavimų limitu dalys ir nepaskirstyta agreguoto asignavimų limitu dalis.

Tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto rengimo metu kasmet pagal nustatytas taisykles būtų peržiūrimi ankstesniais metais patvirtinti antrųjų ir trečiųjų metų vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto planuojami rodikliai ir, atsižvelgiant į esamą socialinę ir ekonominę padėtį, visuomenės ir valstybės poreikius bei galimybes, turimus arba galimus gauti finansinius išteklius bei valstybės įsipareigojimus bei kitus svarbius veiksnius, šie rodikliai patikslinami bei papildomai suplanuojami trečiųjų metų rodikliai, t. y. 3 biudžetinių metų vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto rodikliai tvirtinami slenkamuoju būdu (angl. *on rolling basis*).

Tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymu būtų tvirtinami tam tikrų vieno metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų rodikliai ir tam tikrų 3 biudžetinių metų vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto rodikliai. Atitinkamai biudžeto patvirtinimo įstatymo rengimo, pateikimo Seimui, susijusių dokumentų ir kiti susiję straipsniai dėstomi naujame skyriuje „Tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymas“. Šio skyriaus 19 straipsnyje išskiriami tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatyme tvirtinami metiniai rodikliai ir jų sąrašas ir papildoma 3 biudžetinių metų rodikliais. **Metinių valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių rengimo ir tvirtinimo tvarka iš esmės nesikeičia, papildomai siūloma tvirtinti vidutinės trukmės – 3 biudžetinių metų – konsoliduotojo biudžeto rodiklius.** Tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektą rengtų Finansų ministerija.

Atsižvelgiant į minėtus patikslinimus, kituose BSĮ pakeitimo projekto straipsniuose siūloma patikslinti tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo pavadinimą.

Tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto lydimajame medžiagoje turėtų būti atskleidžiama detali informacija apie ankstesniais metais patvirtintų agreguotų asignavimų limitų ir biudžetams paskirstytos agreguoto asignavimų limito dalies pokyčius ir šiems pokyčiams finansuoti panaudotą nepaskirstytą agreguoto asignavimų limitą, atsižvelgiant į BSĮ pakeitimo projekto 18 straipsnyje nustatytus atvejus;

agreguoto asignavimų limito nustatymo detalumą ir lygmenis. Agreguotas asignavimų limitas nustatomas bendra suma visiems konsoliduotąjį biudžetą sudarantiems biudžetams (valstybės biudžetui, savivaldybių biudžetų visumai, valstybės socialinių fondų biudžetams ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetui) kiekvieniems 3 biudžetiniams metams. Agreguotas asignavimų limitas nurodo maksimalias galimas vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto asignavimų sumas kiekvieniems 3 biudžetiniams metams, atsižvelgiant į valdžios sektoriaus finansų projekcijas, parengtas įvertinus ekonominės raidos scenarijaus duomenis, ir nacionaliniais bei Europos Sąjungos teisės aktais nustatytas fiskalinės drausmės taisykles, fiskalines rizikas ir valdžios sektoriaus finansų tvarumo vertinimą. BSĮ pakeitimo projekto 18 straipsnio 5 dalyje nustatomas baigtinis atvejis, kada gali būti tikslinami atitinkamų metų biudžeto patvirtinimo įstatymu patvirtinti agreguoti asignavimų limitai, sąrašas, taip užtikrinant, kad būtų laikomasi nuoseklios anticiklinės fiskalinės politikos, padedančios sumažinti ciklinius ekonomikos svyravimus, tačiau neapribojant racionalaus lankstumo sudarant biudžetą, kuris būtinas siekiant tinkamai reaguoti į susidarancias išskirtines aplinkybes, valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, taip pat reikšmingus ekonomikos raidos svyravimus (kai pajamų projekcijų pokytis viršija 0,5 procento bendrojo vidaus produkto to meto kainomis). Taip pat nustatyta, kad nauja Vyriausybė per pirmuosius 2 kadencijos metus gali vieną kartą iš esmės peržiūrėti ir pakeisti ankstesniais metais patvirtintus antrųjų ir trečiųjų metų agreguotus (atitinkamai – ir biudžetams paskirstytus) asignavimų limitus. Agreguotų asignavimų limitų tikslinimas galimas ir tais atvejais, kai Seimas priima sprendimus dėl biudžetų pajamų didinimo ar mažinimo (atitinkamai turint galimybę koreguoti ir planuojamas išlaidas), taip pat kai yra numatoma gauti papildomų Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos įplaukų;

1.2. **biudžetams paskirstytų agreguoto asignavimų limitų dalių nustatymo detalumą ir lygmenis.** Paskirstytos agreguoto asignavimų limitų dalys nustatomos bendromis sumomis kiekvienam iš biudžetų (valstybės biudžetui, viena bendra suma savivaldybių biudžetų visumai (neskaidant pagal atskiras savivaldybes), valstybės socialinių fondų biudžetams ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetui) kiekvieniems 3 biudžetiniams metams. Valstybės biudžetui paskirstyta agreguoto asignavimų limitų dalis taip pat paskirstoma pagal valstybės veiklos sritis ir valstybės biudžeto asignavimų valdytojus. BSĮ pakeitimo projekto 18 straipsnio 6 dalyje nustatomas baigtinis atvejis, kada gali būti tikslinamos atitinkamų metų biudžeto patvirtinimo įstatymu biudžetams paskirstytos agreguoto asignavimų limitų dalys, sąrašas, taip užtikrinant pakankamas galimybes reaguoti į naujausią žinomą informaciją apie valstybės socialinę ir ekonominę padėtį, taip pat tinkamai reaguoti į visuomenės ir valstybės poreikius bei galimybes, tačiau aiškiai pagrindžiant visus tvirtinamų biudžeto rodiklių pakeitimus, taip stiprinant valstybės finansų politikos patikimumą ir nuoseklumą. Pažymėtina, kad, tvirtinant metinius valstybės

biudžeto, valstybės socialinių fondų biudžetų ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto rodiklius, jie turėtų sutapti su ankstesniais metais patvirtintomis antrųjų biudžetinių metų atitinkamam biudžetui paskirstytomis agreguoto asignavimų limito dalimis, įvertinus BSĮ pakeitimo projekto 18 straipsnio 6 dalyje nustatytus atvejus;

1.3. ***nepaskirstytos agreguoto asignavimų limito dalies nustatymo ir valdymo tvarką.*** Nepaskirstytos agreguoto asignavimų limito dalies dydžius kiekvieniems 3 biudžetiniams metams Seimas nustato priimdamas tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymą:

1.3.1. Pirmaisiais metais nepaskirstytos agreguoto asignavimų limito dalies dydis turėtų būti ne mažesnis kaip 0,5 procento ir ne didesnis kaip 1 procentas tais metais nustatyto agreguoto asignavimų limito ir galėtų būti naudojamas Vyriausybės nustatyta tvarka perkeliama į kitus biudžetinius metus nepanaudotą asignavimų dalį (detalesnė informacija apie lėšas, kurias leidžiama perkelti į kitus biudžetinius metus, pateikiama šios aiškinamojo rašto dalies 2 punkte).

1.3.2. Antraisiais biudžetiniais metais nepaskirstytos agreguoto asignavimų limito dalies dydis turėtų būti ne mažesnis kaip 2 procentai, o trečiaisiais biudžetiniais metais – ne mažesnis kaip 3 procentai tais metais patvirtintų agreguotų asignavimų limitų. Rengiant kitų metų biudžeto patvirtinimo įstatymą ir peržiūrint ankstesnių metų biudžeto patvirtinimo įstatymu patvirtintų antrųjų ir trečiųjų metų biudžetams paskirstytas agreguotų asignavimų limitų dalis, biudžetams gali būti paskirstoma nepaskirstyta agreguoto asignavimų limito dalis, atsižvelgiant į BSĮ pakeitimo projekto 18 straipsnio 6 dalyje nustatytus atvejus.

1.3.3. Nepaskirstytos agreguoto asignavimų limito dalies minimalūs dydžiai 3 biudžetiniams metams siūlomi nustatyti atsižvelgiant į kitus biudžetinius metus perkeliama nepanaudotą valstybės biudžeto asignavimų procentinius dydžius ir BSĮ pakeitimo projekto 18 straipsnyje nustatytus atvejus, dėl kurių galėtų būti keičiamos paskirstytos agreguotų asignavimų limitų reikšmės, siekiant atsižvelgti į socialinės ir ekonominės padėties pokyčius bei kitus svarbius veiksniai ir užtikrinti fiskalinių taisyklių laikymąsi. Nepaskirstyto agreguoto asignavimų limito dalys pamečiui didėja, atsižvelgiant į didėjančią neapibrėžtumą ir ankstesniais metais patvirtintų antrųjų ir trečiųjų biudžetinių metų, kurie tampa pirmaisiais ir antraisiais biudžetiniais metais, paskirstytų agreguotų asignavimų limitų dalies peržiūrą, atsižvelgiant į BSĮ pakeitimo projekto 18 straipsnio nuostatas. Informacija apie vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto kiekvienų 3 biudžetinių metų nepaskirstytas agreguoto asignavimų limito dalis bus teikiama Seimui su tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektu.

1.3.4. Pažymėtina, kad jeigu atitinkamais biudžetiniais metais iškyla rizika dėl fiskalinės drausmės taisyklių nesilaikymo, tais biudžetiniais metais nepaskirstyta agreguoto asignavimų limito dalis gali būti nenaudojama ir nepaskirstoma biudžetams ir asignavimų valdytojams (visa apimtimi arba iš dalies);

1.4. ***metinių biudžetų rodiklių ir 3 biudžetinių metų vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto rodiklių sąsaja.*** Pažymėtina, kad metinių valstybės biudžeto, valstybės socialinių fondų biudžetų ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto finansinių rodiklių rengimo ir tvirtinimo tvarka nesikeistų, tačiau nustatoma metinių rodiklių sąsaja su vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto rodikliais, t. y. metiniai biudžetų finansiniai rodikliai turėtų atitikti 3 biudžetinių metų vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto rodiklius, nustatytus atitinkamiems metams, ir galėtų būti tikslinami (kitų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto rengimo metu) peržiūrint antrųjų ir trečiųjų metų rodiklius, kai jie tampa pirmųjų ir antrųjų metų rodikliais tik BSĮ pakeitimo projekte numatytais atvejais. Atitinkami patikslinimai siūlomi VSDF BSĮ pakeitimo projekte ir SDĮ pakeitimo projekte;

1.5. ***reikalavimų koeficientų, rodiklių ir kitų dydžių reikšmės, kuriomis vadovaujantis apskaičiuojami asignavimai ir išlaidos, nustatyti arba prognozuoti mažiausiai 3 biudžetiniams metams.*** Siekiant, kad biudžetų asignavimai ir išlaidos būtų suplanuojami kuo tiksliau, BSĮ pakeitimo projekto 5 straipsnis papildomas 4 dalimi, kuria siūloma nustatyti, kad priimant teisės aktus, kuriais atitinkamiems metams nustatomos koeficientų, rodiklių ir kitų dydžių reikšmės, kuriomis remiantis apskaičiuojamos biudžetų išlaidos ir asignavimai, šių koeficientų, rodiklių ir kitų dydžių reikšmės turėtų būti nustatomos ne trumpiau nei 3 biudžetiniams metams. Jeigu dėl

objektyvių priežasčių šių reikšmių nustatyti 3 biudžetiniams metams nėra galimybės, už šių koeficientų, rodiklių ir kitų dydžių reikšmių apskaičiavimą ir (arba) nustatymą atsakingos įstaigos turėtų prognozuoti antrųjų ir trečiųjų biudžetinių metų šių rodiklių reikšmes ir Vyriausybės nustatyta tvarka jas skelbti savo interneto svetainėse bei informaciją apie jas pateikti Finansų ministerijai.

2. BSI pakeitimo projekte siūloma nustatyti, kad dalis metų pabaigoje likusių nepanaudotų valstybės biudžeto asignavimų galėtų būti perkeliama į kitus biudžetinius metus ir naudojami viršijant Seimo patvirtintas bendras asignavimų sumas. Atitinkamai pakeitimai siūlomi BSI pakeitimo projekto 28 straipsnyje. Šiuo pakeitimu siekiama padėti užtikrinti sklandų, efektyvų pažangos priemonių įgyvendinimą ir įsipareigojimų pagal sutartis vykdymą laiku, nes einamaisiais biudžetiniais metais dėl objektyvių priežasčių (asignavimų valdytojai nurodo šias pagrindines priežastis: viešųjų pirkimų vėlavimą, užsėtusį jau sudarytų sutarčių vykdymą, užsėtusį pažangos priemonių įgyvendinimą ir pan.) nespėjus panaudoti patvirtintų asignavimų jų metų pabaigoje nereikėtų grąžinti į valstybės biudžetą, o šie asignavimai galėtų būti naudojami vėlesniais metais atitinkamoms pažangos priemonėms įgyvendinti ir įsipareigojimams pagal sutartis vykdyti. Šis pakeitimas padės valstybės biudžeto asignavimų valdytojams asignavimus 3 biudžetiniams metams planuoti įvertinant realų tų metų lėšų poreikį. Į kitus biudžetinius metus suteikiama teisė papildomai perkelti nepanaudotus valstybės biudžeto asignavimus, kuriuos sudaro:

2.1. **pažangos lėšos.** Į kitus biudžetinius metus perkeliama pažangos lėšos negalėtų viršyti 30 procentų (išskyrus Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas, kurios galėtų būti perkeliama visa nepanaudotų lėšų apimtimi) tais biudžetiniais metais valstybės biudžeto asignavimų valdytojui patvirtintų asignavimų sumos, kurią sudaro pažangos lėšos (išskyrus Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas);

2.2. **nepanaudotos tęstinės veiklos lėšos, skirtos prisiūmėms įsipareigojimams pagal sutartis, ir tęstinės veiklos lėšos, skirtos suplanuotiems, bet nebaigtiems viešiesiems pirkimams, viešiesiems pirkimams, atliekamiems gynybos ir saugumo srityje, bei pirkimams, susijusiems su žvalgybinio pobūdžio veikla, vykdyti, kai lėšos šiems įsipareigojimams ir pirkimams vykdyti yra numatytos tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatyme.** Į kitus biudžetinius metus perkeliama tęstinės veiklos lėšos negali viršyti 3 procentų (išskyrus Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas, kurios galėtų būti perkeliama visa nepanaudotų lėšų apimtimi) tais biudžetiniais metais valstybės biudžeto asignavimų valdytojui patvirtintų asignavimų sumos, kurią sudaro tęstinės veiklos lėšos.

3. BSI pakeitimo projekte patikslinamas įstatymo tikslas ir paskirtis, papildant vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto sudarymo ir valdymo teisiniais pagrindais bei įstatymo taikymo nuostatomis.

4. BSI pakeitimo projekte papildoma naujomis agreguoto asignavimų limitu, konsoliduotojo biudžeto, vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto ir vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto asignavimų sąvokomis. Atsisakoma perteklinių, nevartojamų sąvokų, atliekami kiti redakciniai sąvokų patikslinimai.

5. Siūloma atsisakyti Biudžeto sandaros įstatymo 3 straipsnio, nes nebus rengiamas Seimo nutarimas dėl 3 biudžetinių metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos planuojamų rodiklių patvirtinimo, kaip iš dalies dubliuojantis tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymu tvirtinamus rodiklius.

6. Siūloma asignavimų valdytojus apibrėžti kaip įstaigas, o ne įstaigų vadovus, nes teisės aktuose, administraciniuose susirašinėjimo ir kituose dokumentuose dažnai susiduriama su situacijomis, kai asignavimų valdytojas būna įvardijamas kaip įstaiga, o ne jos vadovas, dėl ko dažnai kyla neaiškumų dėl tam tikrų nuostatų, išvadų arba siūlymų traktavimo. Siekiant vienodo ir aiškaus šio termino taikymo, siūloma asignavimų valdytoją apibrėžti kaip įstaigą, tačiau BSI pakeitimo projekto 4 straipsnyje nustatyti įstaigos vadovo (o ne įstaigos asignavimų valdytojo) teises, pareigas ir pateikti nuorodą į atsakomybę reglamentuojantį teisės aktą, t. y. išlaikyti tokį patį įstaigos vadovo teisių, pareigų ir atsakomybės sistemą, kuri reglamentuota Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse. Atitinkamai patikslinamas ANK pakeitimo projektas,

nustatant atsakomybę įstaigų, kurios yra asignavimų valdytojos, vadovams ir biudžetinių įstaigų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina asignavimų valdytojas, vadovams.

7. BSI pakeitimo projekto 4 ir 5 straipsniuose dėstomos asignavimų valdytojų vadovų pareigos, atsakomybės ir teisės, išskiriant valstybės biudžeto asignavimų valdytojų vadovų, ministrų valdymo sričių įstaigų, vykdančių atitinkamo valstybės biudžeto asignavimų valdytojo programas ir turinčių biudžetinių įstaigų, kurių savininko teises ir pareigas jos įgyvendina, vadovų ir savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojų vadovų pareigas, atsakomybes ir teises. Siūloma nustatyti, kad asignavimų valdytojų vadovai galėtų perskirstyti asignavimus tarp vykdomų programų, pažangos priemonių, jeigu šioms pažangos priemonėms numatyta skirti lėšų atitinkamų metų valstybės arba savivaldybės biudžetuose, arba tęstinės veiklos priemonių Vyriausybės nustatyta tvarka. BSI pakeitimo projekto 4 ir 5 straipsniuose taip pat siūlomi kiti redakciniai patikslinimai.

8. Atsižvelgiant į tai, kad pavaldumo santykiai galimi tik tarp fizinių asmenų, atsisakoma „pavaldžios biudžetinės įstaigos“ termino vartojimo. BSI pakeitimo projekto atitinkamos nuostatos suderinamos su Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatyme vartojamu „biudžetinės įstaigos, kurios savininko teises ir pareigas įgyvendina (asignavimų valdytojas)“ terminu. Pažymėtina, kad šiuo keitimu nekeičiamas nustatytas reguliavimas ir įstaigų statusas, o tik suderinamos atskiruose įstatymuose vartojamos sąvokos ir terminai.

9. BSI pakeitimo projekto valstybės biudžeto pajamų ir savivaldybių biudžetų pajamų straipsniuose nurodoma, kad valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamos sudaromos iš mokesčių, privalomų mokėjimų, rinkliavų, biudžetinių įstaigų pajamų, pajamų iš valstybės ar savivaldybių turto, Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos įplaukų ir kitų įplaukų į biudžetus.

10. Siūloma BSI pakeitimo projekte patikslinti tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymu tvirtinamus rodiklius:

10.1. valstybės veiklos srityse siekiamų pagrindinių Nacionaliniame pažangos plane nustatytų pažangos uždavinių stebėsenos rodiklių tam tikrais metais siektinas reikšmės nustatyti kiekvieniems 3 biudžetiniams metams, atsižvelgiant į tai, kad būtų tvirtinami vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto rodikliai;

10.2. atsisakoma pažangos lėšų, suplanuotų Regionų plėtros programoje ir plėtros programose, kurios skirtos regionų plėtros priemonėms įgyvendinti, bendros sumos ir jos paskirstymo tarp apskričių tvirtinimo, nes praktikoje ši nuostata negalima įgyvendinti regionas nėra administracinis vienetas (gali apimti kelias savivaldybes, tačiau nebūtinai iš tos pačios apskrities, nebūtinai visas tos pačios apskrities savivaldybes ir pan.), todėl šios informacijos surinkti negalima. Biudžeto planavimo metu neaišku, kokių savivaldybių įstaigos dalyvaus įgyvendinant priemones ir vykdant projektus. Tokia informacija galėtų būti renkama biudžeto vykdymo metu, tačiau ne planuojant biudžetą;

10.3. siūloma patikslinti savivaldybėms skiriamų dotacijų pavadinimą, nes šiuo metu tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymu tvirtinamos ne savivaldybių biudžetams skiriamos dotacijų sumos, bet skiriamos specialių tikslinių dotacijų sumos;

10.4. atsisakoma biudžeto patvirtinimo įstatymu tvirtinti darbo užmokesť, siekiant nustatyti įstaigos vadovo teisę padidinti biudžetinės įstaigos darbuotojų darbo užmokesčio fondą lėšomis, kurias įstaiga sutaupė naudodama jai išlaikyti skirtus asignavimus. Tokia nuostata reikalinga tobulinant biudžetinių įstaigų valdysenos modelį, suteikiantį galimybę šioms įstaigoms pačioms spęsti daugiau savo valdymo klausimų. Siūlomas reguliavimas leis biudžetinėms įstaigoms pačioms formuoti jų poreikius atitinkančią darbuotojų darbo užmokesčio sistemą, lengviau pritraukti naujų reikalingos kompetencijos darbuotojų, išlaikyti esamus darbuotojus, didinti darbuotojų motyvą siekti geresnių įstaigos veiklos rezultatų. Informacija apie asignavimų valdytojų kiekvieniems 3 biudžetiniams metams planuojamas asignavimų darbo užmokesčiui sumas bus teikiama Seimui su tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektu;

10.5. siekiant nedubliuoti reglamentavimo, taip pat atsisakoma nuostatų dėl rodiklių, kurių tvirtinimas kartu su tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymu nustatytas kituose įstatymuose:

10.5.1. dėl savivaldybių grynojo skolinių įsipareigojimų pokyčio limito tvirtinimo, nes tai reglamentuojama Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 4 straipsnio 8 dalyje ir pagal šį įstatymą prievolės kasmet tvirtinti savivaldybių grynąjį skolinių įsipareigojimų limitą nėra;

10.5.2. dėl grynojo skolinių įsipareigojimų pokyčio limito ir jo dalies, skiriamos kaupti piniginiams ištekliams skolai grąžinti, ir dėl valstybės garantijų ir valstybės garantuojamų garantijų institucijų prisiimtų įsipareigojimų pagal garantijas limitų, nes tai reglamentuojama Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatyme.

11. BSĮ pakeitimo projekte patikslinamas skyrius „Savivaldybių biudžetai“:

11.1. Siekiant tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatyme savivaldybių biudžetų visumai paskirstytą agreguoto asignavimų limito dalį susieti su metiniais savivaldybių rodikliais, siūloma nustatyti, kad savivaldybės tarybos sprendime, kuriuo tvirtinamas biudžetas, papildomai turėtų būti nurodytos bendros savivaldybės pajamų ir asignavimų sumos antriesiems ir tretiesiems biudžetiniams metams, nenustatant jų privalomo detalizavimo pagal programas ar asignavimų valdytojus. Savivaldybių biudžetuose tvirtinamos bendros savivaldybės pajamų ir asignavimų sumos antriesiems ir tretiesiems metams gali būti preliminaros, atsižvelgiant į tai, kad tvirtinant biudžetą nebus žinoma informacija apie galimus kitų metų lėšų likučius ir kita savivaldybės biudžetui įtaką daranti informacija. Rengdamos kitų metų savivaldybės biudžetą, savivaldybės turėtų patikslinti ankstesnių metų savivaldybių tarybų sprendimuose nurodytus antrųjų ir trečiųjų metų asignavimus, atsižvelgdamos į aktualiausią informaciją.

11.2. Savivaldybių skolinimosi straipsnis perkeliamas iš buvusio 10 straipsnio į skyriaus „Savivaldybių biudžetai“ straipsnį.

11.3. Biudžeto sandaros įstatyme atsisakoma dubliuoti tas savivaldybės biudžeto rengimo nuostatas, kurios jau yra kituose įstatymuose (pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme).

12. Taip pat BSĮ pakeitimo projektu patikslinami atvejai, kada galėtų būti skiriamos lėšos iš Vyriausybės rezervo, nes Lietuvos Respublikos valstybės rezervo įstatyme nustatoma, kad iš valstybės rezervo gali būti skirtos lėšos ir (arba) atsargos, skirtos mobilizaciniais, ūkio, sveikatos, krizės valdymo, susisiekimo ir krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos funkcionavimo ir nukentėjusių gyventojų poreikiams tenkinti ekstremaliųjų situacijų ar krizės metu ir jų padariniams likviduoti, paskelbus mobilizaciją, įvedus nepaprastąją ar karo padėtį ar kitais šio įstatymo nustatytais atvejais. Siūloma atsisakyti teisės aktuose nustatyto dubliavimo ir minėtas išlaidas dengti tik iš valstybės rezervo.

13. BSĮ pakeitimo projekte, be minėtų keitimų, atsisakoma perteklinių, netaikomų ir (arba) neaktualių nuostatų, siekiant nedubliuoti reglamentavimo, taip pat atsisakoma nuostatų, kurios nustatytos kituose įstatymuose, ir atliekami kiti redakciniai patikslinimai.

14. Taip pat VSĮ pakeitimo projekte atliekami patikslinimai, siekiant susieti nuostatas su BSĮ pakeitimo projekto nuostatomis.

Pažymėtina, kad BSĮ pakeitimo projekto nuostatos suderintos su šiuo metu galiojančiomis Vietos savivaldos įstatymo nuostatomis, t. y. BSĮ pakeitimo projekte savivaldybių biudžetų rengimo ir vykdymo nuostatos nustatomos, įvertinus Vietos savivaldos įstatymo 27 straipsnio 2 dalies 3 punktu ir 34 straipsnio 6 dalies 1 punktu nustatytas mero ir administracijos direktoriaus funkcijas. Siekiant teisinio aiškumo dėl mero ir administracijos direktoriaus funkcijų atskyrimo savivaldybės biudžeto vykdymo srityje, numatomas Vietos savivaldos įstatymo pakeitimas, kuriuo planuojama patikslinti mero įgaliojimų apimtį administruojant savivaldybės biudžeto asignavimus. Prireikus BSĮ pakeitimo projektas būtų tikslinamas svarstymo Seime metu, jei iki to laiko būtų priimtas šiuo metu rengiamas Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo projektas.

Pažymėtina, kad 2023 m. birželio 1 d. Seime užregistruotas Lietuvos Respublikos biudžetinių įstatymų įstatymo Nr. I-1113 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-2834 (toliau – BĮ projektas) (numatyta įsigaliojimo data – 2023 m. spalio 1 d.), kuriuo nauja redakcija dėstomo Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad savivaldybės biudžetinės įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendina savivaldybės meras, išskyrus tas

biudžetinės įstaigos savininko teises ir pareigas, kurios priskirtos savivaldybės tarybos išimtinai ir paprastajai kompetencijai (jeigu paprastosios savivaldybės tarybos kompetencijos įgyvendinimo savivaldybės taryba nėra perdavusi savivaldybės merui). BSĮ pakeitimo projekto 4 straipsnio 3 dalies 2 punkte (ir kitose nuostatose) nurodytos biudžetinės įstaigos, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina savivaldybės tarybos. Ši ir kitos susijusios BSĮ pakeitimo projekto nuostatos keistinos svarstymo Seime metu, jei iki to laiko būtų priimtas BĮ projektas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jų rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

Poveikis atitinkamai sričiai. Įstatymų projektais planuojama įtvirtinti 3 metų vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto – valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų visumos, valstybės socialinių fondų biudžetų ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto – tvirtinimą įstatymu. Šiuo metu įteisintas vienu metų biudžeto asignavimų ir išlaidų planavimas. Įtvirtinus BSĮ pakeitimo projekte numatytus pakeitimus, numatoma užtikrinti tvarų ir nuoseklų vidutinės trukmės biudžeto sudarymą ir vykdymą Lietuvoje. Asignavimai būtų tiksliau suplanuoti 3 biudžetiniams metams, įvertinus tam tikrais metais numatomus išmokėjimus, taip stiprinant biudžeto planavimo kokybę. Metų pabaigoje likusios nepanaudotos lėšos galėtų būti perkeliamos į kitus biudžetinius metus, taip užtikrinant nuoseklų priimtų įsipareigojimų vykdymą ir pažangos priemonių įgyvendinimą. Šie pokyčiai aktualūs įstaigoms, kurių vadovai yra asignavimų valdytojai, nes jos turės objektyviai suplanuoti 3 metų asignavimus, taip pat pokyčiai aktualūs ir Seimui bei Vyriausybei, nes sprendimus priimančys asmenys galės matyti savo sprendimų įtaką vidutiniu laikotarpiu.

Poveikis valstybės finansams. Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų valstybės ar savivaldybių lėšų neprireiks. Numatoma, kad, tvirtinant 3 biudžetinių metų vidutinės trukmės konsoliduotąjį biudžetą, asignavimai bus planuojami tiksliau, atsižvelgiant į realius tais biudžetiniais metais numatomus išmokėjimus ir kitą susijusią informaciją, todėl daroma prielaida, kad asignavimai atitinkamai bus panaudojami efektyviau, sumažės jų perskirstymų tarp programų bei priemonių skaičius.

Poveikis valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų administracinei naštai. Šiuo metu asignavimų valdytojai rengia 3 biudžetinių metų strateginius veiklos planus, kuriuose detalai suplanuoja vykdomą veiklą (programas, priemones ir asignavimus bei kitas lėšas 3 biudžetiniams metams). Taip pat rengiami preliminarūs Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto planuojami 3 metų rodikliai. Atsižvelgiant į tai, kad ir šiuo metu vykdomas 3 metų biudžeto asignavimų planavimas, tačiau 3 metų biudžeto rodikliai netvirtinami įstatymu, reikšmingos papildomos administracinės naštos valstybės ir savivaldybių asignavimų valdytojams neturi kilti. Siekiant, kad 3 metų vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto rodikliai antriesiems ir tretiesiems metams būtų suplanuoti kuo tiksliau, bus pasiūlyti atitinkami patikslinimai asignavimų valdytojų Finansų ministerijai teikiamos informacijos formose, kurios nustatomos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektų rengimo plane.

Poveikis teisinei sistemai. Neigiamų pasekmių teisinei sistemai nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės viešojo valdymo sistemai (viešajam administravimui)

Įstatymų projektai neturės neigiamos įtakos viešojo valdymo sistemai (viešajam administravimui). Tikėtina, kad Įstatymų projektai galimai padidins viešojo valdymo procesų skaidrumą ir atvirumą visuomenei, nes tvirtinant 3 biudžetinių metų vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto rodiklius bus parodoma sprendimų įtaka 3 metų biudžeto rodikliams. Kadangi metiniai valstybės biudžeto rodikliai turės būti susieti su 3 metų vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto rodikliais, rengiant tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektą,

visi nauji pokyčiai ir numatomi nauji biudžeto asignavimai turės būti aiškiai ir skaidriai atskleidžiami tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto aiškinamajame rašte.

7. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
Įstatymų projektai neturės įtakos kriminogeninei situacijai.

8. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai
Įstatymų projektai neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

9. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams
Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

10. Įstatymų įtraukimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios
Priėmus Įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti nereikės.

11. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka
Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. BSĮ pakeitimo projekto naujos ir keičiamos sąvokos įvertintos Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

12. Ar Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus
Įstatymų projektai Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams neprieštarauja.

13. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti
Priėmus BSĮ pakeitimo projektą, ne vėliau kaip iki 2024 m. vasario 29 d. Vyriausybė priims Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimo Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimą.

14. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti
Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto ar savivaldybių biudžetų lėšų neprireiks.

15. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

16. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, taip pat Europos žodyno „Eurovoc“ terminai, temos bei sritys
„Biudžeto sudarymas“, „vidutinės trukmės biudžetas“.

17. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.